

Aktuell information

Chicago, Chicago...

Det i avseende på rätt och samhälle legendomspunna Chicago, Ill., var mötesplats för Law & Society Associations årliga konferens 1986. Al Capone och korruptionen av de rättsvårdande myndigheterna var emellertid långt borta dessa majdagar, även om det nyrenoverade men redan slitna Chicago Hilton Hotel med dess jättelika foajé fylld med smokingklädda unga män och unga kvinnor i långa klänningar ledde tankarna tillbaka på stadens storhetstid på 30-talet. Förklaringen till de festklädda ungdomarnas närvaro var att hotelletunderkonferensdagarna också stod som värd för avslutningsfesterna för stadens gymnasiestudenter.

Unga, TV-mässiga hotelldetektiver sprang omkring och avhyste uteliggare som sökt en fristad i lobbyn. Betala bara för ett rum, och ingen kommer att fråga vad

som pågår eller hur många som finns på rummet!

Att komma direkt från Sverige till dessa konferenser innebär alltid en kulturchock som rymmer många intressanta aspekter. Denna gång var Dallas-stämningen långt borta; i ett försök att nedbringa kostnaderna för delegaterna hade man i år valt ett hotell i en något lägre prisklass, för att därmed möjliggöra för fler att närvara.

Tema: CLS

Tendensen från tidigare år, nämligen att de europeiska deltagarna svarar för några av de mest intressanta inslagen på konferensen, höll i sig även 1986. Det var inte i första hand nya idéer som drog intresset till européernas sessioner, utan det faktum att man tagit på allvar vissa amerikanska teorier som framkommit vid tidigare konferenser och försökt överföra dem till

europiska förhållanden. Det gäller de tankegångar som framförs inom den sk Critical Legal Studies (CLS) Movement.

I England har bildats en Critical Legal Conference (CLC), och på den europeiska kontinenten har motsvarande forum kallats European Conference on Critical Legal Studies (ECCLS). Syftet med dessa "konferenser" är att samordna forskningen inom CLS-traditionen. I Chicago försökte dessa europeiska CLS-forskare med sina bidrag till konferensen att aktivt engagera sina amerikanska motsvarigheter i en diskussion om centrala problem inom den kritiska teorin, och samtidigt informera om CLC och ECCLS och de framsteg som gjorts i Europa.

Kim Economides från Exeter University diskuterade i sin uppsats "Critical Legal Theory and the Practice of Law in Britain" problem i samband med empirisk forskning inom CLS-traditionen; problem rörande progressiv juridisk praxis och sociala förändringar i samhället, samt problem i tolkningen av de ledande amerikanska CLS-forskarna, **Trubek**, **Gabel** och **Harris**.

I denna session medverkade också **Roger Cotterrell** med den artikel som publiceras i detta nummer av tidskriften. Diskussionsledare i sessionen var just denne David Trubek, som med ett mycket distanserat perspektiv slog ned på engelsk kritisk forskning i allmänhet, och de i gruppen presenterade uppsatserna i synnerhet, för att vara alltför seriösa!

Trubek klär av sig

Trubek tycktes mena att CLS i USA inte kunde förstås av forskare utanför rörelsen. Anledningen till detta skulle vara att det mesta som CLS-forskarna skriver inte alls är vad de menar. Artiklarna ges en form som ska tillfredsställa ett internt krav på intellektualism och på att ha åstadkommit något, i ett samhälle där akademiker i själva verket är ganska ofarliga, där forskaren vet att han ingenting riskerar.

Engelsmännen trodde att Trubek skojade, men tyvärr är det nog inte så. I alla händelser fungerade Trubeks utspel så att de engelska forskarna effektivt tystades. Hela incidenten leder tankarna till Bostonmötet 1984. Den gången diskuterade Trubek **Gunter Teubners** idéer om reflexiv rätt, varvid han gravt chockade åhörarna med påståendet att sådana abstrakta idéer hade som enda funktion att hålla forskarna sysselsatta; för övrigt saknade de helt relevans.

Trubeks rop om "kejsarens nya kläder" mot CLS-rörelsen, där han själv är en av de ledande förespråkarna, kändes olustig och onödig, men kunde ändå inte avfärdas som blott en excentrisk personlig kommentar. En av de forskare som åhörde Trubeks inlägg var **Christian Joerges** från Zentrum für Rechtspolitik i Bremen, och han reagerade kraftigt. Han tyckte Trubeks beteende var ett hån mot hela Frankfurtraditionen, och påpekade att den gången, europeiskt 30-tal, då löpte man minsann stora risker som kritisk samhällsforskare. Han påminde gruppen om **H. Kantorowicz's** betydelse för den

kritiska teorin, och menade att det alltid finns en risk för sant kritiska forskare.

Gruppens möte avslutades i stor oenighet, klyftan mellan de europeiska och de amerikanska CLS-forskarna tycktes växa framför ögonen på oss. De viktiga skillnaderna vad gäller typ av samhälle, juristrollen, rätten och den offentliga maktutövningen hann man överhuvud inte ta in i diskussionen, trots att den så väl behövts.

Som utanförstående observatör kan man inte låta bli att notera hur snabbt forskningen kring rätt och samhälle - och kanske forskning överhuvud - ändrar inriktning i USA. I Boston för två år sedan ägnades en stor del av konferensen åt rättsekonomiska frågeställningar; det kunde sedan gälla möjligheterna av en privatisering av rätten, eller tekniker för att mäta alla värden i dollar och cents. Företagsjurister från bl.a de stora oljebolagen lade fram paper på paper om avreglering, som också blev begreppet på modet det året. 1985 i San Diego var det centrala temat förhållandet mellan traditionell rätt-och-samhälle-forskning och kritisk rättsforskning å la CLS. De senare bojkottade som bekant överläggningarna för att i stället hålla ett eget möte. Ekonometrisk forskning stod fortfarande på programmet, men kraftigt nedtonat. I år stod CLS åter i rampljus, men med andra förtecken. En ny generation CLS-forskare försökte expandera rörelsen och möttes av cynisk resignation från de amerikanska CLS'arna. I Chicago hade rättsekonomin helt

försvunnit från programmet. Men i dess ställe växte nyamodebetonade forskningsinriktningar.

Juristyrket

Ett område som successivt utvecklats under åren är forskningen om den juridiska professionen. På Chicagomötet spelade denna forskningsinriktning, bredvid CLS, en dominerande roll. Inte färre än nio av konferensens nittioen sessioner ägnades juristyrkets olika aspekter, allt från rekryteringsmönstret över "Big Time Law Practices" till advokaters professionella makt.

Terry Halliday var ordförande i gruppen "Comparative Studies of Legal Professions", och bidrog genom sin aktivitet till en internationell satsning på forskning kring juristyrket. I hans grupp uppstod bl.a en mycket intressant diskussion på temat "Vad innehåller rättslig kunskap?", med många intresseväckande inlägg från de närvarande forskarna.

Lawrence Friedman drog fram fyra punkter: 1) jurister vet *mindre* om rätten ju längre de kommer i de juridiska karriären; 2) juristerna förvandlar vardagsspråket till expertspråk, och hur det går till vet vi alltför lite om; 3) jurister bygger upp en struktürkänslighet; och 4) juristers kunskaper om rättens innersta väsen varierar mellan olika rättsliga kulturer.

Rick Abel undrade också vad rättslig kunskap egentligen är. Han menade att sådan kunskap kanske är viktigare för jurister i karriären med ständiga anställningsbyten, även om de sällan kommer till användning. **John Flood** ansåg att

ju mer avancerad en jurist är, desto mindre har han att göra med rätten. **Klaus Roehl** från Västtyskland underströk att viktigare än juristernas kunskaper är det faktum att de faktiskt *har makt att bestämma*.

Den krets av forskare som sysslar med internationella jämförelser av den juridiska professionen är i stadig tillväxt, och i framtiden kan vi vänta oss en uppsjö av intressant litteratur i ämnet. I Skandinavien bevakas detta forskningsområde av **Jon T. Johnsen**, Institutt for rettsosociologi i Oslo, och **Kjell Å. Modéer**, professor i rätts historia i Lund.

Kontroll av organisationer

"Control and Accountability of Public Bureaucracies" hette en mycket välbesökt och med spänning emotsedd session. De höga förväntningarna kom sig dels av att de flesta deltagarna inte presenterade papers i vanlig mening utan undersökningar av stor omfattning, men kanske främst av att så många av upphovsmännen till dessa omfattande undersökningar var kvinnor.

En "systersession", som vår utsände medarbetare hade tillfälle att övervara, avhölls på temat "Social Control of Organizations" och med **Susan Silbey** som ordförande. Här var samtliga deltagare kvinnor med stora empiriska studier som underlag för deras presentationer.

Janet Gilboj, forskare vid American Bar Foundation, har undersökt domarrollen i administration av borgen i immigrantärenden. Det gäller alltså kontroll och reglering av den omfattande illegala

invandringen till USA. Illegala immigranter deporteras för närvarande i en takt av 70.000 per år.

Det är, dessa siffror till trots, mera sällan ett utvisningsbeslut verkställs. De flesta fall slutar som sk "benevolent cases", dvs dessa personer ska ges en chans att lämna landet frivilligt. Om denna åtgärd misslyckas ingriper så småningom polisen. Individerna hålls emellertid inte i förvar, utan släpps mot borgen tills dess han lämnar landet. **Gilbey** visar hur en rad inomorganisatoriska faktorer, av typen byråkratisk nödvändighet, bestämmer när och hur olika åtgärder sätts in mot immigranterna.

Under rubriken "Administrative Sanctions: Remedy or Retribution" redovisade **Patricia Ewick**, Wellesley College, en undersökning av den amerikanska myndighet som reglerar handeln med värdepapper, The Securities and Exchange Commission (SEC). Hon har studerat och analyserat hur SEC använder sanktioner mot företag som bryter mot borsreglerna. De tillgängliga sanktionsformerna varierar i förhållande till brottets svårighetsgrad, från prickning till avstängning.

SEC har rykte om sig att vara en "hård" myndighet som dömer ut stränga sanktioner, vilket också bekräftas i **Ewicks** studie. Hon menar att SEC trots detta är känsliga för företagens problem och de krav marknaden ställer på dess aktörer, och att de är flexibla i sitt myndighetsutövande i förhållande till hur företagen besvarar "åtalet".

Patricia Ewick menar att denna effekt, sk "regulatory capture", kunnat undvikas om det funnits

andra rättsliga former för börskontroll som existerat parallellt med SEC.

Svårforcerat mångfald

I stort sett varje upptänkligt ämne med relevans för juridisk och rättssociologisk teori och empiri fanns med bland de nittio sessionerna i Chicago: aktuell rättsantropologisk forskning, pornografin och rätten, rättssociologisk forskning i Asien, sociala institutioner och social rättvisa på Cuba och i Nicaragua är axplock som bara kan antyda mångfalden. Det fanns till och med en grupp som diskuterade med tio redaktörer från olika tidskrifter om "The Editorial Process".

Det är inte lätt att ur denna ändlösa rad av sessioner, papers, opponenter och diskussionslystna deltagare lyfta fram det centrala, det väsentliga, och det som pekar framåt. Vår rapportör vill dock gärna framhålla att 1986 års konferens var den mest givande på flera år, i avseende på kunskapsutbyte och stimulkans till nya teoretiska och empiriska tag. Och vi vidarebefordrar gärna rekommendationen till vår läsekrets att göra ett besök på en Law & Society Association-konferens. 1986 var det tydligen väl värt besväret.

Norgenytt

Från Instituttt för rettssosiologi i Oslo har vi fått nr 46 i institutionens skriftserie. Det är **Espen Thorud** som skriver om *Nasjonalstaten og migrasjons-*

kontroll. Thorud är i första hand ute efter att förklara förhållandet mellan nationalstaten som politisk-territoriell enhet och kontrollen av människornas förflyttning inom gränserna eller över dem. Skriften ska också tjäna som inledning till andra arbeten om linjer i norsk invandringspolitik. "Det er", säger författaren i förordet, "mitt håb at et ideologi-kritisk bidrag av denne art kan være til en viss inspirasjon og ettertanke for dem som fra ulike innfallsvinkler er engasjert i debatten om norsk innvandringspolitikk".

Skriften kan beställas från Instituttt for rettssosiologi, Universitetet i Oslo.

Retfærd i ny skepnad

Den ursprungligen danska juridiska tidskriften *Retfærd* har genomgått en ansiktslyftning och blivit "Nordisk juridisk tidsskrift" (det heter faktiskt tidsskrift på både norska och danska).

Redaktörskapet ska nu flyttas mellan lokalredaktioner i de nordiska länderna för varje nummer. Det första numret av årgång 9 1986 har löpnummer 32 och är sammanställt av den norska redaktionen. Bidragen är övervägande danska och norska. Redaktionen försäkrar att "*Retfærds* kritiske profil", de övriga förändringarna till trots, "er selvsagt fortsatt i behold". *Retfærd* ska publicera teoretiska och empiriska juridiska artiklar från ett socialistiskt perspektiv. Redaktionen vill också att tidskriften bidrar till att lägga grunden för en kontinuerlig debatt kring centrala aktuella spörsmål.

I det aktuella numret fastnar vi främst för en artikel av **Jørgen Dalberg-Larsen**, med en intressant analys av reflexiv rätt. Dahlberg-Larsen ger en klarsynt presentation av utvecklingen av begreppet reflexiv rätt inom rättsociologisk teori, liksom av kritiken som framförts mot det, med argument som dålig begreppsdefinition eller att reflexiv rätt inte är någon nyhet. Men det mest intressanta med artikeln är Dahlberg-Larsens egna reflexioner över begreppet reflexiv rätt och över teorier om rättssystemets utveckling som en evolutionsprocess.

Artikelförfattaren menar att debatten kring dessa frågor varit bra som stimulans för juristers kritiska tänkande; däremot oroar han sig för formerna för rättsäkerhet samtidigt som han menar att man ska undersöka olika modeller för förvaltningsverksamheten och för hur demokrati kan och ska fungera.

Kommer vi inte trots allt "tillbaka" till responsiv rätt, frestas man fråga...

Retfærd 32 erbjuder dessutom **Jan Johnsen** som skriver om juristerna i Norge, och **Ulf Drugge**, som diskuterar varför domstolarna så sällan utnyttjas som konfliktreglerare. Med mera. En prenumeration (fyra nummer) på *Retfærd* kostar DKK 220 (studenter DKK 150). Skriv till Akademisk Forlag, St. Kannikerstr 6-8, Postboks 54, DK-1002 København.

Habermasbibliografi

Litteraturen av och om **Jürgen Habermas** blir allt svåröverskådligare. Det är därför med glädje

vi noterar att man vid danska Center for uddannelsesforskning sammanställt en Habermasbibliografi, *Habermas i Skandinavien*. Bibliografien innehåller inte mindre än 283 skrifter, fördelade under rubriker som "Bøger af Habermas", "Artikler af Habermas", "Interviews og samtaler med Habermas". Därefter följer 244 artiklar om Habermas, uppdelade på 15 underavdelningar. Boken avslutas med ett personindex.

Det är med andra ord ett gediget arbete **Mogens Andersen** gjort. För detta betalar man bara DKK 8,25 inkl moms. Skynda att beställa från Samfundslitteraturen, Handelshøjskolen i København, Nansensgade 19, 3.sal, DK-1366 København K.

Intresseanmälan för arbetsrättslig forskning

Från Arbetsmiljöfonden (fd Arbetarskyddsfonden) har vi fått en uppmaning att inkomma med intresseanmälan för arbetsrättslig forskning, i första hand inom anställning och andra rättsliga former för arbetsprestationer, medbestämmande, föreningsrätt och facklig verksamhet, samt arbetsmiljö, bl.a arbetsmiljöansvaret, sanktionsförhållanden och regelsplittringen. Anmälan ska vara fonden tillhanda senast den 15 november 1986, så rekvirera genast ytterligare information från Erling Ribbing 08-796 47 46 eller Sten Edlund, 08-790 95 84

Äpplets år

En doktorand vid Rättsociologiska institutionen i Lund försökte nyli-

gen periodisera och karakterisera institutionens utveckling i termer av de namn som dominerade de interna diskussionerna under viss tid, och föreslog följande: **Hurst, Habermas och Macintosh.**

Och visst har Apples lilla fyrkantiga persondator fått ett starkt fotfäste på institutionen. Inte

minst är det nummer av tidskriften som Du, käre läsare, just håller i handen ett bevis för detta. Numret är satt, redigerat och monterat med PageMaker™ på en Macintosh Plus™, och tryckfärdiga original är framtagna på en LaserWriter Plus™.

Det är äpplets år i Lund.

*Prenumerera
på
Tidskrift för
rättssociologi!*

---

*Ring 046/10 88 10
och beställ
prenumeration
eller gratis
provnummer*

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

87 -07- 07

LUND